

פניני הפרשה

פנינים נפלאים לפרשת חקת שנלקטו ע"י הרב אברהם פוליאס

גליון מס' 293

שמעתי שיש ג' פרשיות רצופות שיש בהם ג' אותיות ובהם האות ק' ואלו הם קרח, חקת, בלק. ואות ק' מרמז על הקדושה, אך בקרח מופיע הק' בהתחלה כי סופו היה לא טוב, ובחקת הק' באמצע כי הפרה מטהרת טמאים ומטמאה טהורים, ובלק הק' בסוף כי רק בסוף רצה "תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו". (ישר כח לגיסי ר' יחזקאל וולפא שליט"א על הדברים היפים)

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על (פרקה י"ט פסוק ב')

מדוע כינתה התורה מצוה של פרה אדומה בשם הכולל את כל התורה כולה ואמרה "חקת התורה", לכאורה היה צריך לומר חקה סתם או חקת הטומאה או חקת הטהרה כדרך שנאמר "זאת חקת הפסח"?

וביאר האור החיים שכבר נפסק ברמב"ם שאין הכותי נעשה טמא מת שאם נגע במת או נשאו או האהיל עליו הרי הוא כמו שלא נגע, הא למה זה דומה לבהמה שנגעה וכו' (הלכות טומאת מת פ"א ה"ה) והנה ההבדל בין עם ישראל לשאר אומות העולם הוא מכח קבלת התורה שהרי ללא התורה ככל הגויים בית ישראל, ומעתה טעמנו צוף דבש במה שנאמר "זאת חקת התורה" היינו חוקה זו של טומאה ותנאי טהרתה נובעת מהתורה, כי על ידי שקיבלו כלל ישראל את התורה הם התקדשו והתעלו עד שהדברים הרוחניים השפלים, שהם מסובבי הטומאה תאבים להדבק בהם בחייהם ובמותם, ועל כן ישראל הנוגע במת או מאהיל עליו תדבק בו טומאת המת ולא תיפרד ממנו אלא רק אם יעשה את כל האמור בפרשת פרה אדומה אשר ציווה ה', וגם במותו של אדם מישראל תתרבה הטומאה כמו שדרשו חז"ל על הפסוק "אדם כי ימות" אתם קרויים אדם ואין אומות העולם קרויים אדם, (יבמות סא.) ועל כן ישראל מטמאים באהל ולא שאר אומות, משל למה הדבר דומה לשני כלים שהיו אצל בעל הבית, אחד מלא דבש ואחד מלא זבל, ופינה אותם בעל הבית והוציאם חוץ מביתו, והנה הכלי שהיה מלא דבש מתקבצים ומתאספים בו כל הזבובים והרמשים ואילו אותו שהיה מלא בזבל אף שגם הוא מושך אליו את הרמשים אבל בלי כל דמיון לחבית של דבש כמו כן אדם מישראל שמת מחמת היותו מלא בקדושה מתוקה ועריבה הרי שבצאת מן הגוף יתקבצו כוחות הטומאה התאבים וצמאים להתקרב ולהדבק בקדושה ועל כן יטמא באהל ומה שאין כן מי שאינו מזרע ישראל היות ולא שרתה בו הקדושה אין בו התקבצות הטומאה על כן אינו מטמא באהל, ולכן הקדים הכתוב לבאר את טעם הדבר שטומאת מת הן לגבי חיים והן במתים שייכת רק לישראל, משום זאת חקת התורה חוקה זו של טומאה וטהרה נובעת מכח התורה שרק בזכותה נבדלו ישראל מן העמים.

ונתתם אתה אל אלעזר הכהן והוציא אתה אל מחוץ למחנה ושחט אתה לפניו (י"ט ג')

כתוב ביומא (מב:): ס"ל למ"ד אותה לאלעזר ולדורות בכהן גדול.

ויש לעיין למה התורה לקחה פרה זו מאהרן ונתנה לאלעזר?

וביאר בספר טעמא דקרא מכיון דפרה אדומה מכפר על מעשה העגל כדפירש"י בחומש וכו"ה במו"ק (כח.) כמו שכתוב שם תד"ה "מה", ואהרן עשה את העגל אינו ראוי שהוא יביאנו שלא יתבייש כמו שכתוב בסוטה (לב:): לא חילקה התורה מקום בין עולה לחטאת שלא לבייש עוברי עברה ואף שתמיד כהן מתכפר על ידי עצמו כמו שכתוב במנחות (עד.) וכאן שהיה בפרהסיא בכל ישראל חשה תורה ועיין ברש"י י"ט כ"ב בשם ר' משה הדרשן, ולמ"ד לדורות בכהן הדיוט רצתה התורה כאן דוקא באלעזר לכפר על העגל שעשה אביו.

זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים (יט יד) מהי כוונת לשון הכתוב זאת התורה?

וביאר מרן הגר"ז כי פרשה זו מדברת בענין טמא שנכנס למקדש כמו שממשיכה התורה ואומרת "ואיש אשר יטמא ולא יתחטא וכו' כי את מקדש ה' טמא" (פסוק כ) והנה בביאת מקדש נאמרה הלכה מיוחדת שאין חייבים אלא רק בטומאות של תורה כמבואר ברמב"ם (פרק י"ג מהלכות טומאת מת הל' ג) וכל טמא בטומאה של תורה חייב על ביאת מקדש, והלכה זו מיוחדת היא לביאת מקדש בעוד שלענין תרומה מעשר שני ועבודה בטומאה, ויש איסור וחיוב מלקות גם בטומאה של דברי סופרים, ועם כל זאת חלוקים שני סוגי הטומאות הללו בעיקר שמן, זו קרויה טומאה של תורה, וזו טומאה של דברי סופרים, ודין זה של ביאת מקדש נאמר רק בטומאה של תורה כמו שדורשים חז"ל בתוספתא (שבועות פ"א) ומה הפרט מפורש טומאות המפורשות בתורה וכו', וחילוק זה רמז הכתוב באומרו זאת התורה ללמדנו שכל הטומאות המנויות בפרשה זו נחשבות טומאות של תורה ורק בהן נאמר דין זה כי את מקדש ה' טמא.

וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר יטמא שבעת ימים, וכו' ולקח אזוב וטבל במים איש טהור והזה על האהל ועל כל הכלים ועל הנפשות אשר היו שם ועל הנגע בעצם או בחלל או במת או בקבר (פרק י"ט פסוקים ט"ז-י"ח) למה כאן לא כתיב בחלל חרב?

וביאר בספר טעמא דקרא שהרמב"ן הוכיח מזה דהנוגע בחרב אין צריך הזאה ג' זז', ומבואר דמכל מקום טמא ז' ימים אף שאין צריך הזאה וכן מוכח בריש אהליות, וכ"כ רמב"ן שם, והנה יל"ע דלכאורה הנוגע בחרב ביום הז' של החרב יטמא ז' ימים חדשים (אם נימא דלא כרש"ש בחגיגה עמש"כ אאמו"ר זצוק"ל בסוף קה"י טהרות) וממילא יטמא בחזרה את החרב עוד ז' ימים מדין חרב הנוגע בטמאת מת דטמא גם כן ז' כדתנן ריש אהליות נמצא בא לטמא ונטמא וא"א להטבילו על ידי אדם לעולם.

שם:

למה כתוב כל אשר יגע וכו' בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר, ואחר כך כתיב ועל הנוגע בעצם או בחלל או במת או בקבר הקדים עצם לכולם?

וביאר בספר טעמא דקרא שבנזיר (נג:): מבואר דקרא קמא מיירי באהל וחלל היינו אבר מן החי שיש עליו בשר כראוי ומת היינו אבר מהמת ועצם הוא רובע עצמות וקבר הוא קבר סתום, וקרא דבתרי' מיירי בטומאת מגע ועצם היינו עצם כשעורה וחלל, ומת הוא אבר מהחי ומהמת שאין עליהן בשר כראוי וקבר הוא קבר שלפני הדבור ע"ש, והנה הפסוק בא לאשמעין שכל אלו מועיל להן הזאה, ולפי זה יש לומר דהפסוקים באו בדרך לא זו אף זו כאורחא דקרא וחשיב תחלה חי שהוא טומאה קלה יותר שאין בו רוב ורובע ורקב ואחר כך חשיב אבר מהמת דחמיר יותר ואפילו הכי מהני לי הזאה, אבל על כל פנים בעי שיהא אבר שלם ומחובר כולו ואחר כך חשיב רבותא טפי דאפילו רובע עצמות דחמיר טפי דמצטרף מהרבה עצמות מכל מקום מהני לי הזאה, ואחר כך חשיב דאפילו קבר שלם, אבל בקרא דבתרי' דמיירי במגע חשיב תחלה עצם כשעורה ואחר כך אמ"ה שבודאי יש בו גם כן עצם כשעורה דהא באבר בעי עצמות ואפילו הכי מהני לי הזאה, ואחר כך אבר מהמת ואחר כך קבר.

ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההוא מתוך הקהל כי את מקדש ה' טמא מי נדה לא זרק עליו טמא הוא (פרק כ' פסוק ח') (יש"כ לגיסי הרב יחזקאל וולפא שליט"א)

למה פה הקדים את העדה לבעירם הרי כתוב בפרשת עקב ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת ושצריך להקדים את הבהמה לאדם?

וביאר האור החיים כל זה אם אין סכנה בדבר אבל כשיש גדר סכנה חיינו קודמים. ושמעתי עוד לבאר דאין הכי נמי קודם צריך לתת לבהמה ורק אחר כך לאדם, אבל כאן היות והיה ציווי מהקב"ה למשה שקודם ישקה את האדם ורק אחר כך את הבהמה אם כן שונה משאר מקומות.

כתוב בחז"ל אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו שנאמר "ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת" (ברכות מ.)

לכאורה הלא מצינו אצל רבקה אשר אמרה לאליעזר שתה וגם גמליך אשקה הקדימה אדם לבהמה?

וביאר המגן אברהם בשם ספר חסידים (סי' קס"ז ס"ק י"ח) כי מה שאמרו חז"ל שיש להקדים מאכל בהמה לאדם היינו רק לגבי אכילה אבל לגבי שתיה האדם קודם לבהמתו, ואדרבה ראה לדבר מדברי רבקה לאליעזר שתה וגם לגמליך אשקה, ויש להעיר מדוע לא הביא ראה מדברי הקב"ה עצמו אל משה והשקית את העדה תחילה ורק לאחריהם את בעירם?

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הַקְּהָל אֶל פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמְרוּ לָהֶם שִׁמְעוּ נָא הַמְּרִים הַמֵּן הַסֵּלַע הַזֶּה נּוֹצִיא לָכֶם מַיִם (פרק כ' פסוק י')

למה משה קרא להם דווקא המורים, מסביר האלשיך הק' פי' נפלא לפי דברי הילקוט שאומר שהליצינים שבעם היו אומרים לעם שמשה לא עושה שום נס בזה שמוציא מים מן הסלע משום שהוא היה הרבה שנים רועה צאן אצל יתרו חותנו ויש לרועים כישרון מיוחד להבחין איזה סלע להוציא מים ולכן הוא מוציא ולא נס וע"ז משה אמר להם שיצביעו באצבע איזה סלע הם רוצים שיוציא מים ויצא והם צחקו וכל פעם הורו לו באצבע על סלע אחר ולכן קרא להם משה המורים משלשון מורים באצבע איזה סלע. (יש"כ לידידנו הרב חיים צורן שליט"א על הדברים הנפלאים)

וַיִּרְם מֹשֶׁה אֶת יְדוֹ וַיַּךְ אֶת הַסֵּלַע בְּמַטְהוֹ פַּעֲמָיו וַיֵּצְאוּ מַיִם וַיִּצְאוּ מִיָּם רַבִּים וַתִּשֶׁת הַעֲדָה וּבְעִירָם (כ' י"א)

שמעתי פירוש נפלא איך מתוך המילה סלע יוצא המילה מים, אם נפתח את המילה סלע לאותיות המילוי שלהם סמך למד עין ונכה אותה פעמים, פעם אחד את האותיות הראשונות של שלשת האותיות ופעם שניה נכה ונוריד את שלשת האותיות האחרונות יצא באמצע אותיות מ-י-מ ויך את המילה סלע פעמים ויצא ממנה אותיות מים. (יש"כ לידידנו הרב חיים צורן שליט"א על הדברים הנפלאים)

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לִכֵּן לֹא תָבִיאוּ אֶת הַקְּהָל הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם (פרק כ' פסוק י"ב)

מפני מה לא זכה משה רבינו להיכנס לארץ ישראל?

וביאר רבי מאיר שפירא מלובלין שלא נכנס משה לארץ ישראל משום חטא מי מריבה, ובמדרש מובא טעם אחר כדי שיחיה מתי מדבר ובפרשת שמות על הפסוק עתה תראה דרשו ולא תראה במלחמת ל"א מלכים הרי שמשום שאמר למה הרעותה לא זכה להיכנס לארץ ישראל, ויש לומר שכל הטעמים טעם אחד הם, הנה למה הלקה משה רבינו את הסלע להוציא מים ולא דיבר אליו כציווי הקב"ה, ידוע ידע משה רבינו ע"ה שאם ידבר אל הסלע ומיד יוציא מים יהיה פתחון פה למקטרג לומר סלע דומם חסר חיות וחסר דעת שומע אל הקב"ה ומיד לאחר שציווהו להוציא ממנו מים דבר שנוגד את טבעו מיד עושה כמצוותו ומוציא מים ואילו ישראל אינם נוהגים כן וממרים פי ה' לפיכך כדי למנוע קטרוג על ישראל היכה משה על הסלע, וכאשר ראה הקב"ה כי משה רבינו ע"ה מסר נפשו על ישראל עד כדי כך שבחר שלא לשמוע בקול ה' כדי להציל את כלל ישראל מקטרוג אמר הוא משה עבדי אשר בחרתי בו להיות לזכות בעבור מתי מדבר ולא יכנס לארץ ישראל כדי שיתלו באילן גדול, וכן בראות השי"ת שמשה רבינו ע"ה מוסר נפשו באמרו למה הרעותה כדי להוציא את ישראל ממצרים אמר גם אז עתה תראה ולא תראה במלחמת ל"א מלכים כדי שיחיה מתי מדבר.

נַעֲבְרָה נָא בְּאָרְצְךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר דֶּרֶךְ הַמַּלְךְ נִלְךְ לֹא נִטָּה יְמֵינוּ וְשִׂמְאוֹל עַד אֲשֶׁר נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ (פרק כ' פסוק י"ז)

למה לא אמר עד אשר נבא אל הארץ אף על פי שזו היתה הכוונה?

וביאר רבינו בחיי כי נתיירא להזכיר לו את הארץ פן יאמר מלך אדום בא יעקב אביהם במרמה ולקח בכורתי וברכתי כי לולא כן היתה הארץ שלי אבל בסיוחן פרט הארץ והזכירה בפירוש (כתב בהגהות הרב חיים שעוועל ז"ל שהכונה למש"כ בדברים בכ"ט עד אשר אעבור את הירדן אל הארץ אשר ה' אלקינו נותן לנו).

וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי אֲדֹמִים לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן בַּחֲרֹב אֶצְא לְקִרְאֲתְךָ (פרק כ' פסוק י"ח)

מדוע אמר לו מלך אדום פן ולא אמר לו כי בחרב אצא לקראתך? וביאר רבי יצחק מוולאזין שחשש מלך אדום שיצטרכו בניו בעתיד להלחם עם כלל ישראל ואם עתה יתן להם לעבור בארצו יועיל הדבר לדורות הבאים לנצחו במלחמה על פי ההבטחה, וכל מקום אשר תדרוך כף רגלכם בו לכם נתתיו, (יהושע א ג) כמו שדרשו חז"ל על הפסוק קום התהלך בארץ (בראשית יג יז) כדי שתהא נוחה להכשב לפני בניך, ולכן אמר מלך אדום "לא תעבור בי" אין אני נותן לכם לעבור בארצי, ואף שעתה אין כוונתכם למלחמה אבל יש חשש פן בחרב אצא לקראתך לעתיד ועל ידי דריכת כף רגלכם יועיל הדבר לבניכם שינצחונו.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שֵׁרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל נֹס וְהָיָה כָל הַנְּשׂוּךְ וְרָאָה אֹתוֹ וְחָי (כ"א ח')

למה כתוב עשה לך שרף ולא כתוב עשה שרף? וביאר רבינו בחיי כי אמר השי"ת על מה שדברו כנגדי הריני מוחל להם בזכות תפלתך אבל מה שדברו כנגדך עשה לך שרף צריך אתה לעשות מעשה בידים כדי שיתפרסם כמה קשה לפני מי שמדבר כנגד נביאי.

תַּסְמִינִי הַקְּרוֹנוֹה (אפילו שברוך ה' אין עכשיו קרונוה)

א. נשימה, ב. חום, ג. שיעול, ד. ר"ת נחש

הוֹרָאוֹת מִשְׂרָד הַבְּרִיאוֹת

א. נקיון, ב. חבישת מסיכה, ג. שני מטר, ד. ר"ת נחש

וע"ז אמרו חז"ל וכי נח"ש ממית או נח"ש מחיה?

אלא בשעה שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את ליבם לאביהם שבשמים היו מתרפאין. (ישר כח לגיסי ר' מרדכי בונדהיים שליט"א על הדברים הנפלאים)

העלון נתרם להצלחת התורם ובני ביתו בכל מעשה ידיהם ולע"נ ר' מרדכי ב"ר בנימין גוטרמן זצוק"ל נלב"ע ט"ז אייר תשפ"ג
ולרפו"ש הרב אליעזר בן מרים בתושח"י והרב יצחק בן צביה בתושח"י והרב אברהם בן שרל בתושח"י והרבנית רייזל בת אהובה הענא ליבא בתושח"י ולזרע של קיימא לאברהם בן מיכל ונעמי בת אסתר יהודית בקרוב ובנקל לע"נ מרן ראש הישיבה הרה"ג ר' ירחמיאל גרשון בן הרב צבי יהודה אידלשטיין זצוק"ל נלב"ע י' סיון תשפ"ג ת.נ.צ.ב.ה.
ולע"נ סבתי מרת מלכה בת ר' צבי יצחק קריזר ע"ה נלב"ע י"ב תשרי תשפ"ג
ברכת מזל טוב למי שעומד מאחורי הקלעים בכל הנוגע להתפתחות הקהילה הרה"ג מרדכי גריניימן שליט"א ומשפ' לרגל אירוסו ביתם עם בן גילה בשעטו"מ יה"ר שיזכו לבנות בית נאמן בישראל ויזכו לדורות ישרים ומברכים. ויזכו לראות רב נחת מכל יוצ"ח.

ניתן לקבל את העלון במיל: 4157546@gmail.com

אפשר לבקש גם בפלאפון אבל רק בין הסדרים **0534157546**

ניתן להוריד את העלון באתר דרשו, ביום חמישי. הדרכה: נכנסים לדרשו ובוחרים הורדת עלונים, לחפש עלון בשם פנינים נפלאים, (לעלון קוראים פניני הפרשה – פנינים נפלאים).